

Eduskunnan ympäristövaliokunta

Viite: Hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta / HE 76/2022 vp

Asia: Kirjallinen asiantuntijalausunto teemasta ekologinen kompensatio

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta, lakiesitykseen liittyen teemasta ekologinen kompensatio

Luonnonsuojelulain esityksen uudet tavoitteet ja keinot ovat välttämättömiä luontokadon pysäyttämiseksi. Yleisesti luonnonsuojelulain esitys edistää monimuotoisuuden tilaa, ja Suomen ympäristökeskus tukee esitystä.

Ekologisesta kompensatiosta voi muodosta uusi merkittävä lisäkeino luontokadon pysäyttämiseen. Ennen kompensatian ryhtymistä on tärkeää välttää ja lieventää luontoon kohdistuvat heikennykset. Suomen ympäristökeskus katsoo, että lakiesityksen mukainen ekologisen kompensatian toteuttaminen sekä kannustaa välttämään luonnon heikentämistä että antaa toimintamallin kompensatioiden toteuttamiseen tilanteissa, joissa luontoheikennystä ei ole mahdollista välttää.

Lakiesityksen valmisteluprosessin aikana tehty muutos velvoittavuuden poistamiseksi ekologisesta kompensatiosta heikentää kompensatian vaikuttavuutta. Nykymuodossaankin lakiesitys tuo raamit ekologisen kompensatioiden vapaaehtoiselle toteuttamiselle ja sen periaatteet ovat luonnon monimuotoisuuden turvaamisen kannalta perusteltuja sekä tutkimukseen että kansainväliseen ja kotimaiseen kokemukseen perustuvia.

Ekologista kompensatiota on tutkittu ja pilotoitu Suomessa usean vuoden ajan. Suomen ympäristökeskus on ollut aktiivisesti mukana tässä kehitystyössä ja käynyt vuoropuhelua kompensatian eri osapuolten kanssa. Laajasti jaettu näkemys sekä tutkimukseen että sidosryhmien kanssa käydyn vuoropuhelun perusteella on, että ekologinen kompensatio tarvitsee yhteiset pelisäännöt.

Ilman yhteisiä pelisääntöjä ei synny uskottavaa ja laajalti hyväksyttyä kompensatiomarkkinaa, josta myös yksityiset maanomistajat voivat hyötyä taloudellisesti. Lakiesityksen linjaukset ekologisesta kompensatiosta voivat vakiinnuttaa luonnon kannalta perustellun toimintamallin, joka on sekä kompensatioiden tarvitsijoiden että hyvitysten tuottajien kannalta toimiva. Esimerkiksi kuntien kanssa tehdyissä kompensatian pilotoinneissa ja yrityksille suunnatuissa kyselytutkimuksissa on käynyt ilmi, että yhteisten pelisääntöjen puuttuminen jarruttaa ekologisten kompensatioiden toteuttamista. Muun muassa hyvitysten ja heikennysten laskennalle ja sille, mitkä ovat hyväksyttäviä hyvitystoimenpiteitä, tarvitaan säännöt ja ohjeistusta. Toiminnanharjoittajan

kannalta on tärkeää tietää, että kompensatio on riittävä ja hyväksyttävällä tavalla tehty. Lakiesityksessä ehdotettu kompensatiorekisteri olisi oleellinen osa luotettavan kompensatiomarkkinan luomista.

On hyvä, että lakiesityksessä on määritelty Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille rooli kompensatioiden hyväksyntäprosessissa. Viranomaishyväksyntä lisää kompensatioiden uskottavuutta. Käytännön toteutuksen kannalta on tärkeää varmistaa riittävät henkilö- ja osaamisresurssit ELY-keskuksissa.

Lakiin perustuva, yhteinen toimintapa vähentää myös ekologisiin kompensatioihin liittyvää viherpesuleiman riskiä ja tekee toiminnasta kompensatiota tarvitsevan toimijan kannalta houkuttelevampaa. Toimiva kompensatiomarkkina tuo uutta liiketoimintaa esimerkiksi maanomistajille, jotka voivat tuottaa kompensaatiossa tarvittavia hyvityksiä sekä kompensatiota välittäville toimijoille.

Ekologinen kompensatio ei yksin riitä pysäyttämään luontokatoa. Lakiesityksen keinovalikoiman lisäksi tarvitaan jatkossa myös muita uusia ohjauskeinoja luonnontilan parantamiseksi. Ekologisen kompensation tuominen luonnonsuojelulakiin on askel oikeaan suuntaan.

Lausunnon valmisteluun ovat kehittämispäällikkö Minna Pekkosen lisäksi osallistuneet johtaja Petri Ahlroth, erikoistutkija Minna Pappila, ryhmäpäällikkö Anne Raunio sekä kehittämispäällikkö Kirsi Kostamo.